

בזמן אר ד'אק העש"ג

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (זיידל) עפשטיין צוקלה"ה

פרשת נצבים - תשס"ח גליון שנה שני

כתב חידה

נולדתי בזכות מעשי אבי,
ושנותי נתקצרו בתפילות אמי.
כל הכתוב בתורה קיימתי,
ובכל דור ודור כמותי.
הרמאי שביקש להרוג עשרה,
מכבודי ימיו הוארכו בעשרה.

מי אני?

רמז: דמות הקשורה לפרשה

תזכורת: הקשר בין הדמות לפרשה הוא בזכרונה או ברמיזתה בפרשה או בפרש"י

להגיו שעשועות

שלוחה בזה ברכת השנה,
לכתיבה וחתימה טובה.
הגליון הבא יופיע בעזה"ת,
בערש"ק פרשת האזינו הבעל"ט.

בהזמנות זו נשוב ונודה,
לכל אותם אלפי עמלי תורה,
שטורחים לשלוח פתרונות,
הערות והארות מחכמות,
להגדיל תורה ולהאדירה.

מענינא דמועדא

לגבי איזה הלכה מצינו
שדין ליל ראש השנה
חמור מיומו.

דבר תורה

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' א' ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל". דברים ל"ט ט'
ופירש רש"י, "אתם נצבים היום. מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית".
וצריך להבין, מה מיוחד ביום מותו שבו ראה משה צורך להכניסם בברית ולהזהירם על עבודה זרה וכהמשך דברי הפסוקים, "פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום מעם ה' א' ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה", אם יש מקום לאזהרה זו, היה לו למשה להזהירם על כך לפני שנים, ומדוע המתין עד יום מותו.
ה'שפתי חכמים' מבאר, שבאמת כעת עדיין לא היה צורך באזהרה זו, כי כולם אהובים ובורים, אך עיקר האזהרה היא על העתיד, ואם לא עכשיו קודם מיתתו, אימתי, לכך כינסם להכניסם בברית ביום מותו.
בבריאת העולם, בכל הימים נאמר 'כי טוב', וביום שלישי אף נכפל בו, ואילו ביום שני לא נאמר בו כלל 'כי טוב', ולא דבר ריק הוא.
תשובות רבות כתבו חז"ל על כך, לרבי בנאה בריה דרבי עולא, "מפני שנברא בו אור של גיהנם", פסחים נ"ד א', וכן דעת ר"י בשם ר"ן בן חלפתא בב"ר ד' ו', ולרבי חנינא, מפני "שבו נבראת מחלוקת [בין המים העליונים לתחתונים]", לר' שמואל, "לפי שלא נגמרה מלאכת המים, לרבי לוי בשם רבי תנחום בן חנילאי, ש"בתחלת ברייתו של עולם צפה הקב"ה משה קרוי טוב, ועתיד ליטול את שלו מתחת ידיהם", ולרבי סימון בשם ריב"ל, "אמר הקב"ה הואיל והמים הללו לקו בהם דור המבול, ודור אנוש, ודור הפלגה, לפיכך אל יכתב בהן כי טוב", ב"ר שם.
עוד מביאים בשם חז"ל טעם נוסף, היות וביום השני נבראו המלאכים (עי' שמו"ר ט"ו כ"ב), ואם התורה היתה כותבת על יום זה 'כי טוב', היה מקום לבוא ולטעות חלילה, ולומר שהמלאכים "סייעו" להקב"ה בבריאת העולם, ועליו הולך השבח של 'כי טוב', לכך לא נכתב כלל על יום שני שבח זה.
והנה רוב הטעמים היו שייכים מיד בבריאת העולם, כ'גהינם', 'מחלוקת', 'לא נגמרה מלאכת המים' ו'טעות במלאכים', וכן הטעם ש'במים לקו דור המבול דור אנוש ודור הפלגה', היה שייך עוד לפני שנחנה תורה, אך הטעם ש'משה לקה על ידי המים', לא היה שייך אלא עד מיתת משה, שזה היה הלוקה שלקה, שמת בשנת הארבעים ולא זכה ליכנס לארץ ישראל.
ומבאר רבי דוד לידא אב"ד אמסטרדאם, תלמיד הרבי ר' העשל מקראקא, בספרו 'עיר דוד' עה"ת [הובא בספר 'מקח טוב'], שכל עוד שמשה רבינו היה חי, לא היה צד ליהודי לומר שיש חלילה כח בע"ז, שהרי בשביל למנוע טענה זו לא כתבה התורה ביום השני 'כי טוב'.
אבל כעת, עם פטירת משה, שמתווסף טעם נוסף מדוע לא נאמר 'כי טוב' ביום השני, יכולים ישראל לטעות ולומר, שהטעם שנתחדש כעת, בא לגרע אחד מהטעמים שנאמרו, והיות ויצר ליבו של אדם כרוך אחר עבודה זרה, יבוא ויאמרו שהטעם שהופסק, הוא טעמו של 'בריאת המלאכים', ומהיום והלאה, חלילה, ניתן להאמין בע"ז.
לכך הוצרך משה לעמוד לכנסם ולהכניסם בברית, להזהירם על עבודה זרה, דוקא ביום מותו, כדי שלא ימצאו אותו 'שרש פרה ראש ולענה' חלילה מקום לפנות מעם ה', "ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם", אלא זה הזמן להתחזק באמונה שלימה ובוראה בבורא עולמים.

© כל הזכויות שמורות ליאחוד בחידוד ולרבנים הכותבים - מודיעין עילית - ארץ ישראל

לחכימא ברמיזא

במסכת דרך ארץ זוטא (פ"ו)
איתא, "בא לשתות ברבים,
הופך פניו לצד אחר וישתה"
לפי"ז יש צורך ליישב עובדא
באדם גדול מסוים.
התדע מיהו ?

[ואם תדע מי נאזר בגבורה (שכמותו מכפר על הרהור הלב) ע"י מלך גוי, תגלה מיהו].

פבין חידות

ברא"ש בסוף מסכת ר"ה כתב,
"נהגו באשכנז, אף אותן שאין
נזהרין מפת של נכרים כל השנה,
בעשרת ימי התשובה נזהרין".
היכן מצינו עוד ימים בשנה שיש
ליזהר מפת של נכרים (לא מצד
איסור חמץ וכיו"ב).

מענינא דסדרא

יש אומרים, שפרשיות 'נצבים' ו'וילך' הם פרשה אחת ארוכה שנחלקת לשנים.
מדוע כאשר יש צורך לחלק פרשיות, מעדיפים לחלק את 'נצבים' ו'וילך', מאשר לחלק את 'מטות' ו'מסעי' שהם שני פרשיות נפרדות.

משנה דבר

אין להכריע בשום פנים ואופן על פי הכתוב כאן הלכה למעשה

תשובה ל"מעשה רב"

בתשובה לשאלה האם מותר להוחרק להתפלל, להתחמק מלהעיר למניחין תפילין שלא במקומם, על ידי שילך לביהכ"נ מבלי להביט אל מקום התפילין שבראש עמי הארץ שאינם יודעים מקום ד' בין עיניו". כפי לרן בני מצד שבעלנו לבניהכ"נ עסקו במצות התפילה, וגם אם מה שמדומה לו לנגד עיניו, לא יוכל לומר לא ריתתי, אבל מי ימיר דמוטל עליי?

וכמדו' שלא מצינו בהלכה, שיצטרך אדם וגילי' לילך ולחפש בדקי מצות אצל אחרים, וההמון נכשלים בשגגתו' מבלי טובא', ואם יעסוק בשיתוף אחרים, תורתו ומצוותיו מתי נעשין'.

ובעירובין ס"ח א' "אל רבה בר רב חנין לאביה, מבואה דאית ביה תרי גברי דרברי כרבנן לא ליהו בהו לא עירוב ולא שיתוף, אל, מאי נעביד, מר לאו אורחי", אנא טרידנא בגירסאי, אינהו לא משגחי". וכתב הרמד"י "משמע מכאן דמצוה רבה איכא לערב, וטעמא רבה איכא, דלא ליתו לידי איסורא לאפוקי ולעילוי במתים לחצרות". וצ"ע לפי"ז מה תשובה השיב אביי שעסוק בגירסא, והרי יודע שכל שבת נכשלים שכיניו באיסורי הוצאה דרבנן.

ובש"ת חת"ס א"ר"ח סי' צ"ט כתב, "והדבר מוטל על הרב" ה"ח" ובש"ת, לתקן המבואות, ואם לאו, מכשול וקולר העם על ציוארו, ואולי י"ל "ההנהגות דיהי דבמצב שול, עודו תלמיד אצל רב, אין מוטל עליו" לעסוק בזה", ואפשר דכוותה גם בניד"ד אם מפריעו מדמו וכחוסי השאלה.

ש"ת ורמב"ם ביטול עשה דתפילין, וכשאינם במקומם הוא מבטל מ"ע, וה"ז כקרקפתא דלא מנח תפילין, ונקרא פושע ישראל בשוגג ע"כ"פ (ע"י ח"א ז' א' ז'), ובדבר המפורש בתורה אין אומרים מוטב יהו שוגגין, כמ"ש הרמ"א בא"ח סי' תר"ח ס"ב (וה"ל"ז בהקדמת ספר הפנ"ח חיים, לענין חשיבות לימוד הלכות לשה"ר, ע"ש), וא"כ חמיר טפי מההיא דעירובין, וצ"ע.

1. ע"י קלושין ל"ב ב' יכול יעצים עיניו וכו', וכמדו' אינו שייך לניד"ד, דכאן אינו יודע בביורו שיבוא לידו, וע"י ברכות ל"א, ואכמ"ל.

2. ואפי' בהל' פסוקה בשרע' (א"ר"ח קכ"ד ז'), דהמשיח בחזרת הש"ץ גדול עונו משנאו, ונעמרי בו, וכו' גם זה לא חזינן להו לרבנן שקשיאי דלימחו, וה"ל ש' שנאמר ותיחורו פרושים, ובמכ"ל בעוה"ר לאוין חמורין לא תקיפו, שיש רבים שאין ברושין כלל בגדי המוקמות, ובלק"י כיוולן רח"ל להיחשב.

ורכ"ל ע"י עניניו צניעותו וכו' בעניני גזל, ומצינו שקשורים ל' בהו, כמ"ש בהגיגה י"א ב', דגזל וערית נפשו של אדם מחמתדן, ופעמים הא אה"ל תליא, דמתוך שחודמו גזול (דצניעות שייך בעינינים רבים, מע"ש דבריהם ת"ס) ולקטן דוד, עמ' קמ"ב-קמ"ד, מדוכתי טובא בש"ס, והזמן גרמא, דמצונו תיקוים לתרויהו ביוהכ"פ.

דאייתא במגילה ל"א א' ובמנחה קורין בעריות, כ' ת"ס, "לפי שהנשים מוקשטות בשביל כבוד היום, לפיכך צריך להיכרסם לפני בהן" (ודוק דביום הקדוש בשנה מיייר! ואשר בינאם כ' א' דביוהכ"פ לית לי' ליצה"ר שרות, וע"ש וע"י בבאה"ש ט' תרכ"ב סק"ב, ובמ"ב שם סק"ב) וצ"ע למה דוקא במנחה.

ואולי י"ל, דבאבודרהם (ה"ד"ז במסוה"ש פסחים ק"ז א') כתב על תפלת מנחה, ד'נקראת אצל התפלה מנחה מפני שבשעה שעשירת מן היום, שנתנה רב אדתי', חטא ע"י סנהדרין ל"ז, וזהו שכתבו (בראשית ג' ח') לרוח היום (ע"ש שפרש"י) ומתגמלינו למנח יומא". וע"י ב"ר ר"ס ל"ב.

וע"י בתוס' בפסחים (שם) סו"ה סמוך, מש"כ דהוא שעת רצון (וראה במ"א ובמנחה"ש ר"ס רלב'), וי"ל דהקב"ה נתרצה על העון, דכידוע שאשאי"ה תיקן קולו החטא (ע"י מהרש"א שבת מ"א א'), ויחזק תיקן תפלת המנחה, כדא"ל בברכות ל"ב ב', [ובתוס' ב"ה"א א' ד"ה אלא, בשם פרקי דר"א פכ"ט, דביוהכ"פ נמול אברהם, ודרק], ואי בפי' הדבות, דעשרה שנינות נתנסה אברהם, ובפרקי דר"א מ"א, דהניינו העשירי של אברהם אבינו ה' העקידה, ובתי' (ומבא ברל"ה שם "הגהות" אות ב') שזה ה' כעין השלמה לזכות ישראל במילה (מול ענתנו של ישמעאל), והיינו שבזכות העקידה נשמרה זכות מילה לשאלא.

ובתנבד"א פ"ב כתוב, "ו' הנוראי אומר, מפני מה נתנה קורת רוח בערשת הימים מו"ה ועד יוה"כ", כנגד עשרה שנינות שננתסה אברהם אבינו ונמצא שלם בכלן, לפיכך נתן הקב"ה לישראל עשרת הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, וכנגד עשרת הדברות שקבלו ישראל בסניני, שאם יעשו תשובה שלימה בערשת הימים... יקבלם תשובה שלמה לפניו (ובילקוט ראובני, ראה, "ומן ה' הניסיונות של אברהם, עיקר כולם העקידה, ששם נתנסו הוא והבן, וכן עיקר עשי"ת ויוה"כ, כמ"ש להלן מהמר"ה"ם שיש בהם הקדמונים).

ובתוס' גם בפסיקתא רבתי, וביסקא בחודש השביעי אות ה', ושם נוסף, דלכך ג"כ ב"ה העיקרונ עשרה מלכיות, עשרה זכרונות ועשרה שופרות, וע"י בריקת פ"ה ה', וברד"ל ע"י הפסקתה שם, הערה ח"ז.

והנהגה דרבי העשירי, לא תתמודדו, ולהנה"ל י"ל דלכך יוה"כ שהוא יום עשירי, כנגד דברה עשירית, ובשעה עשירית שהוא שעה ססרח אדתי', (בחסא שישודו בתמדה, וככלו הפס' בבראשית א' ו', וכביאור ברמ"א שם, וע"י גם באנן עזרא, ובבבלי יקר שם), יותר מסוגל, ואז זמן שהוא התשובה המעולה לזה, לכך דוקא במנחה תיקנו זה.

וביחוד לפימ"ת העקידה והמילה משך שייכי, ויחזק ע"י תפלת מנחה כבברכות ל"ו ל"ז, ו גם כ' עקידתו ליוהכ"פ כמ"ש בסו"ה ב"א ע"ה, בשם הרמ"ע מפאנו, וכה' בדרשות ר"י ו' שויעי, דרש ליר"כ בשם מדרש. וזוהר (והובא בסו"ה שם) שהי' ליעת עלות המנחה, בין העבים (וע"י שיל הקודש ש"ה ה"ד בה"ל), וא"ש דבמיוחד בתפלת המנחה עשו תיקון זה.

(ולפ"משי"ת דעשי"ת כנגד עשרה שנינות של אאל"ה, שמש"כ הרמב"ם, הובא במ"ב ט' תרכ"ד סק"ב, ומצואי או"כ י"ה היו קצת יוסף, כדאי' במדרש, דבת קול יוצאה במוצאי יוה"כ, ואומרת, לך אכול בשמחה וגו').

דמצינו באד"ר"נ פ"ג, "בשם שנינות נתנסה אברהם אבינו לפני

תשובה ל"לחכימא ברמיזא"

בתשובה לשאלה מיהו האדם גדול שיש ליישב עובדא דידיה, עם מ"ש בסנהדרין ע"א א' "כל הישן בבהמ"ד תורתו נעשית לו קרעים קרעים, שנא' וקרעים תלבש נומה".

המדובר הוא ר' יוחנן, דאייתא בשבת קמ"ה ב' "יתיב ר"ח בר אבא ור' אסי קמ' דר' יוחנן, ויתבי ר' יוחנן וקא מנמנמ, אל רחב"א לרב אסי מפני מה עופות שבבבל שמינים, אל"ל כלך למדבר עזה ואראך שמינים מהן, מפני מה מועדים שבבבל שמינים, מפני שהן עניים, מפני מה ר"ח שבבבל מצוינין לפי שאינן בני תורה, מפני מה עכ"ם מוזהמין מפני שאוכלים שקצים ורמשים.

איתער בהו ר' יוחנן, אל, דודק, לא כך אמרתי לכם אמור לחכמה אחותי את, אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך ואומרה, ואם לאו לא תאמרנה".

מבואר שהי' ר' יוחנן מתמננם בעת ישבו התלמידים אצלו ללמוד, ואיך מתיישב זה עם "קרעים תלבש נומה", ולא רק שינה ממש, אלא כמ"ש בש"ע י"ד ט' רמ"ו סט"ז "וכל המתמננם בביהמ"ד חכמתו נעשית קרעים".

ובס' גור ארי' (לרבי יהודה אר"י בן דוד, אמשטרדם תצ"ג, ה"ד בילקוט מדרש פילתא, ח"ב, בילקוטין חדשים, עמ' ט"ז-ט"ו), כתב, "והנה הקשיתי בכתביים של יורם אהדי, ונמורה אהדי, דבאל"ח ס' ק"ג פסק דמתור לישן בביה"ה וביד"ל סי' רמ"ו פסק דאסור לישן בביה"ה, גם נמורה אהדי, גבי הנהו דבי רב (בברכות ל"ה א'), דגני אציפי דבי רב, ובסנהדרין קאמר לך הישן בביה"ה תורתו קרעים קרעים, דכתיב וקרעים תלבש נומה.

ובש"ך תירץ חילוק משום מדת חסידות (הש"ך בסקט"ו בשם הבי"מביא מגמילה ל"ח א' דשאלו את ר"ל במה חאכתי ימים, אל"ל וכו', ולא ישנתו בי"ה וכו' ולא ישנתו עזרא, וצ"ל דמשום דת"ת חסידות נהג כן, אבל מדינא מותרת), ודוחק מאד, דהא הפסוק וקרעים תלבש קאי מפורש דאסור לישן כל"ל.

ואולי י"ל דיש חילוק בין הרב להתלמידים, דבתלמיד מייחז כמי שאין רוצה לשמוע" דברי הרב, ועד"ש בשבת י' א' ר"י" הוה יתיב קמ' דר"ז, והו עסקי בשמעתא, נהג לצלויו, והוה קא מסרהו ר' יימיה, קרי עליה ר"ז,

הקב"ה, ויכולן נמצא ששלם... וכ"כ למה, כדי שכשיבוא אברהם אבינו ליטול שכרו, שיהיו אלו אומרים, יותר מכולם שיהיו אברהם אבינו ליטול שכרו, שנא' לך אכול בשמחה וגו', וממילא שכעברו עשית' שהם כנגד העשרה שנינות, ואומרת לו הבת קול פסוק זה בדוקא, והוא כפתור פסוקי ה"ה".

וכמ"כ לעון גזל החמור, חשו לעשות תיקון ביוהכ"פ, כמ"ש המהר"ם ש"ף ב"סיום ממש" ה"ק (שנדפס סוף חידושיו ב"ק), בשם הקדמונים, וז"ל, "וראה, תכלית תיקון, ימים טובים, תכלית ימים טובים, יום כיפור, תכלית יום כיפור, נעילה, ומתפללים להציל מעושק ידינו (וע"י היטב במ"ב ס' תר"ו סק"א), ובשעה"ש (שם).

והטעם אף בהו א"ל לפי האמת, ב"ל שישן קל כשר כ"ל, לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, ובמדרש, אר"י, ל"ז עונות חשיב בייחזקאל, ומוכלן לא תחת אל על הגזל כ"ל, וכיון שהתחיתם על הגזל, לזה תתפלת נעילה שהוא זמן החתימה כו' [מתפללים להציל מעושק ידינו"].

והנה גזל וחמדה מישך שייכי אהדי, וכמש"ת לעיל, וביה"ל רס"י תקט"ט, כתב, "ואיל עצמצם בהוצאת ר"ט, אבל בשאר הימים צריך לך אדם לצמצם בהוצאתו וכו', והוה תוכחת מרובה על זמניו, שבועה"ר הרבה אנשים עוברים ע"ז, ולא ישימו לב איך להתנהג בהוצאות ביתם, להרחיק דברים המתמים "שותרות", ורבים חללים הפילה הנהגה הרעה הזו, שמביאה את האדם לבסוף ע"ז לידו גזל וחמס, וגם לחרפה וכלימה.

והרבה סיבות יש שגורמים להנהגה רעה הזו, והסיבה הגדולה שביכולן הוא ע"י הונשים שדעתן קלות, ואינו ראויא הנדל, ואשרי מרמי שיאמץ לבבו, ולא ישיגח לפיתויים, וינהל הוצאות ביתו בחשבון כפי ערך הרווחתו, ולא יצטר, וע"י בקונט" שפת תמים פ"ה מש"כ בזה", עכ"ל.

[והוא מבורא גם מדרש חז"ל, כמ"ש באוה"ה דנתערב ענין קלות דעתה של האשה להשפיע בזה (וע"י ב"מ ט"א, ובביאור הרד"ל לפרד"א פ' מ"א אות ל"א), ושם היו גם גזל וגם חמדה, שהשי הקב"ה אסור לו לאכול מכל עין הדעת, ונרקע אמלגם בלא בזה, דנתשר כולילה בר"פ כיצד מברכין, ויש להמליץ דע"ש שם ע"ז נגרם דנוקא אדתי' להתחבא, וגם בניד"ד זה גורם כרוס זלות לבנ"א, כמ"ש המאירי בברכות ז' ב', ע"ש].

וע"י מש"כ בס' אדרות יושר (להגר"ק שליט"א), ערך קנאה, אחרי שבהיא דברי הגמ"ש, וז"ל, "ואשרי מי שמתכלל בדברי מבוסט, ואינו מתפתח מפתיו הנשים, ואינו מוציא דך כפי הכולת, ואינו הולך אחר המודה" הארורה, שזה בא מגויים ויושבי קרנות, ובעוה"ר הרבה משלנו ג"כ נתפסים בזה, ואשרי מי שעשיתי בראשו, ויש לברוח מחובות כבכור מן האש וכו', כמ"ש מן [החזון איש] בקובץ אגרות (ח"א סי' כ'), ליהרהר מאד שלא ללוות כסף משום אדם".

ועוד כ"ס בערך צניעות, וז"ל, "בעוה"ר היום הדור פרץ, ומתקשטים ביותר וכו', והרבה יש לדבר ע"ז בעוה"ר, ואשרי מי שנהנה בזה ולא תסתכל על חברותיה, וכ"ש על הפרוצות, ומה שתלבש יותר בגדי צניעות טובה ביותר לבנים צדיקים ות"ח, ובעלה זוכה לכל טוב כמ"ש בזה"ק" (ומבא בשול"ח ע"ה סק"ד), ותיקם בית לפתארת".

ויש להוסיף דהנה עבר קיי כלת קציר ועדיין לא נושענו, וכל דור שלא נבנה ביתו וכו', וביחוד" הרשב"ץ ע"ס כתובות (מהגרש"ב רפפורט זצ"ל (אחד מהגאונים המסתימים למסר לטפרי לב"ו), פירודא אשתיק נדפס עוד פ"א לפני חכצי יובל שנים), דף ס"ז ע"א, מבאר עון דור החורבן בענין זה, מה שהי' אז, ומבאנו לנכחן (בהיות הדברים שמימיך לדברי, והואל והספר דידן), להעתיק דבריו של האל גאון מתקיפי קמאי, וז"ל, "ומהרש"א בח"א קורא תגר ממעשה הקודש של נקדמוני, שבאין עניים ומקפלין מחאירי, ומתרצת הנח"ל לכבודו הוא דעביד וכו', ולא אותם הוששין עושר לא במשפט ואמ"ל מתנדבין בעם במי שבידך וכו', אל"כ מל"ש שלא לכלות בכל יום ד' מאות זהובים בתמרוקי

שנים. וכבר באיתי בחידושי דרוש מוסר באריכות ע"ז, ובמליצה נאה בשם אא"ז ה' (כמדו' מהר"ב כהנא מפירודא) זצ"ל, על מאמר הגמ' (חיגה ט' ב') יאה עניותא לישראל וכו', ובע"ה על הרוב נכשלין בזה... יש לדקדק דקאמר ראה ריבה אחת וכו' דמשמע נערה בתולה, ובאמת כבר

אבות אשאלו שהגרסאו קלוין זה תשובה שסבר

מסיר אזנו משמוע תורה וגם תפלתו תועבה", משא"כ ר' יוחנן שהי' הרב, דלא שייך סברא זו".

והרמז: מי שלמד לפני רבו בעמידה בזמן שאחרים למדו בישיבה, דבחולין ב"ד א', העיד ר' יוחנן על רב, שכשלמדו לפני רבי "כל אותן שנים ששימש אותנו תלמידי בישיבה, אני משמתי בעמידה", פרש"י "הוא ה"י יוסף ואני עומד, שהי' חשוב ממני". ושם קל"ו ב', אמר לאיסי בר הנין, דכרינא כד הוה יתיבנא" אחר ל"ז שורן אחוהיה דרב קמיה דרבי, ונפקי זיקוקין דנרו תפומי" דרב לפומי" דרבי, ומפומי" דרבי לפומי" דרב, ולית אנא ידע מה הן אמרינן".

ונרמז מזה לעובדא דתלמיד ר' יוחנן בשבת שם, ששיבו לפניו, ואמר להם שאין להם לומר מה שאין יודעים ברור.

תשובה ל"מבין חידות"

בתשובה לשאלה היכן מצינו שאפשר להכריע את העולם לכף זכות, גם מבלי לעשות מצוה".

במגן אברהם רפ"ח, כתב, "ולברך המעלה לישא [בשבת], לכ"ע מותר, שהשתחוות חובות דצדיק", וירכיע לו העולם לכף זכות, עכ"ל מהר"ר יוסף [מקדמנין] בביאורי סמ"ג לאוין ס"ה, עמ' תקפ"א ד"ה ואין, ולי נראה" דקטניס אינם כנכסיס" למנין", דהא אינן" בני עונשין".

והמבואר דעתו של מהר"ל על הסמ"ג, דעצם מצאויות של התינוק, מצרפו לזכות את העולם, וא"כ מצינו יכול להכריע העולם לכף זכות, הגם שלא עשה שום מצוה.

תשובה ל"מעניא אסדרא"

בתשובה לשאלה, היכן מצינו בפרשטניו ששייך שמחה אף ב'בשר עוף', למרות המבואר בחגיגה ח"א ב' (ש' צ"ב) שמחה אלא ב'בשר בהמה' לבד. איתא בכוריס (פ"ג מ"ה), "המלות שלעל בני היסלס היו עולות, ומה שבידם נותנים לכהנים", והיינו שבהבאת הכורים, מלבד הפירות, היו מביאים גם מ'ולות', חלקם היו קושרים בסלי הכורים, וממהם היו אחוזים ביהם, ומרתת אותם גולות היה לעטר את סלי הכורים", ואתם שהיו בידיהם הביאו לכהנים יחד עם הכורים".

היתה נשואה... ואולם אפשר דגם תפלה היא ה' שמכלה את תח"ל, כאשר בעוה"ר הוא זבאנוני ששייך גולות לא די להם כל התכשירים ובגדים נאים, עד שמשמתינים פניהם ככרוס זולת (היינו מחמת החובות שבביל: לה', וכדברי ש"ת ה"ל), ומקלנין בפ"ד תחת שערות.

והנה הרגל נעשה טעב שני, ומעשה זה של ריב"ז שהי' לאחד החורבן, ולא הי' להם תו לפזר כך, ומפני ההרגל הולכות בשערות גופא מגולים פרוץ ראש, ולכך כשראה אותה כך הוזהקת לבטולה עדיין, והוה דקאמר ריבה אחת (ובליון כ"ו ב' בעוה"ר ע"י מוסר' ע"י מוסר' ע"י נמי כשראתה את ריב"ז באמת נתעפסה בשערה וכו', וע"ז מ"ס) ע"י נמי במאמר שקרא ר"א בר צדוק לע"י מקרא זה, אם לא תדעי לך היפה הנשים, כי כל זה עושין להיות נראין יפה לילך בחקות בעל"ם... ושם שמרמו אם לא תדעי לך היפה הנשים, צאי לך בעקבי הצאן וכו', ושם מתמצאה האמת, ומוסר גדול לימננו ח"ל מכאן וכו' לאהרין יותר".

3. משא"כ הפרנס בסו"ה ז"ב ס"ב, "ואשרי מי שמתעורר חיים הנדמ"ח ח"א תת"ו, דמשול כמי שנמסר בידו בפקדון. ובברכות ל"ח א' אפי' ריש גרוותא וכו'.

4. בח"א מהרש"א שבת קל"ט ב', "בענין שהשוו קטן כגדול, הוא פרוץ בדור הזה, שכל"א רוצה להיות רב ואב"ד באין תורה... וכל"א רוצה להנהיג עצמו בעשירות, וכי בגדדין ג"כ בבתיא ובכל דבר, וזה יבוא לגלות חבירו, והוכחה בעיקרי הקהלות אלא כלל, שאומר ל"א על חבירו ראוי לחוש לכבודו, בזיו ת"ח ושלא לקבל תוכחתם מצוי הוא בכל יום... והי' ראוי להארץ בכל זה, אך אמרו לי' אויל לא הי' משגיח דבר, וכבר אח"ל בכל כ"ב מוטב שיתוי שונגין".

5. וכבר בדורם אח"ל בערכין (ט"ז ב') תמיהני אם יש בדור הזה שיועד להוכיח, ל"ש שקבצתא ממשחא דאי' בשלהי סוטה "המלכות תתפן למנות ואין תוכחה", ובש"ת דברי יציב י"ד סי' ר"ח אות כ', בתר"ד "אולם גם בהון עשיר סוף סוטה, במשנה והאמת נעדרת וסר מרע משתולל, נראה מעין זה, ע"ש... ולהדיא מצאתי בבתי"ס אשה"ז תשובה מ"א, שרק כמסכדיים בעיניהם יש מצות תוכחה, והארץ בה, ע"ש, וא"ש המשנה ה"ל שהמלכות וכו', דמוכח שיראי חטא ימאסו, לזה אין תוכחה, וא"ב בס"ד".

6. מלבד זה, כדי להיות ראוי להוכיח, צריך לידע איך ומתי להוכיח, והרבה פרטים יש בפוסקים באר"ח סי' תרל"ח ט"ב, ויש עוד חילוקים לפי הענין, דבדברים שלא כאר"א יכול לדמות מילתא למילתא נע"י שלמת חיים הנדמ"ח סי' תת"ט, וראה "מעשה איש" ח"ה עמ' פ"ב-פ"ג.

וע"י ש"ר"ת אהע"ז ח"ד סוסי" ט"ג, שכתב, "הקנאים שכתבת הם רחוקים מלהחשיבים במעלת קנאים לשם הש"ת. וצריכים להתבונן שאולי זה אצלם איסור אונאת דברים ואיסור חרם הקהלות, וענין כבוד תורה, ששאף שמוכרחין על חטא, אמרה תורה ולא תשא עליו חטא, וע"י במ"ק דף ל"ו ע"א, דאך ת"ח סמרה ונתחייב שמתא, שצריך ליהרהר בכבודו, וע"י ברמב"ם רפ"ז מת"ת, וביד"ל סי' ש"ז סמ"ב".

ושם שצריך לשאול מבעל הוראה בכל דיני התורה, גם בתוכחה ובקנאות צריך לשאול מבעל הוראה, ולא להורות בעצמם".

7. ועמש"כ בש"ר"ת אל"מ הרע"ל ח"ד סי' כ"ו אות ד'. ע"י מ"ק ו' א' "צורבא מברכ"א מבחא כל מילי דמתא עלי' רמיא", ויובן תפלתו של ר"ז בב"מ פ"ה א', וע"י שבת ל"ד ב'. והר"ש כהן שליט"א, ציין למאירי סתנח"ל מ"ו ב' והש"ת ח' ע"ב, והר"א דיין שליט"א, ציין ל"מאמר הנהגות" המה"ר אהרן קורין ח' התפן חיים, ואינו תח"י. וראה גם ב"מעשה איש" ח"ב עמ' פ"ח, ואכמ"ל.

9. עשיר"ת פאת שייך ח"ד י"ד סי' קל"ד, באריכות בזה. עשיר"ת נשמת חיים (להג"ח ברלין זצ"ל), סי' ט' אות ב', שכתב, "ואשר רצונו להדפיס מודעות בשמי לאסור השפילגעלד (גורלות של כסף) שבתא, אין דעתי נוחא מזה, ומשנה שלימה שנינו תכובות ק"ד (כסף), שני דיוני גזירות היו בירושלים, ואמרו בגמ' ש"ק א', דינינין טובא הוי, וכי קאמרין אגוזרי גזירות קאמרין, הרי שכמה וכמה נתנים ות"ח היו בירושלים, ומכולם לא היו גוזרי גזירות אלא שנים אלה, אדמונן וחתן בן אבשלום, ורל"ג בגמ' שם, אף נחום המדי וכו'.

ונה הרבינו בחיי בפרשתינו, ע"פ (כ"ו א') "ושמחת בכל הטוב", כתב, "ומביאים בידם תורים ובני טעם שאין שמחת בכל הטוב", ואין שמחה אלא בבשר, והיו תולין בצדק הסלים תורים ובני יונה כדי לעטר את הבכורים, אותן שבסלים היו מקריבין לעולת, ואותן שבידיהם היו נתונים לכהנים לא אותו משמר עם הבכורים, והם מחלקין אותם ביניהם כשאר קדשים"[[]^{25]}.

הרי מביאר לכאן בדבריו, דשיך שמחה גם בבשר עוף, שזה מכלל הכתוב ושומתה בכל הטוב".

וכבר עמדו בזה בדבריו^[26], דאמנם יתכן שכלפי דין שמחה בבכורים סיגי ובשר עוף, שהיו נאמר בכל הטוב^[27], אבל מה שכתב שאין שמחה אלא בבשר", הוא כמבואר בחגיגה (שם), ושם איתא להדיא שזהו רק בבשר בהמה, ולא בעופות, וכן פסק הרמב"ם (חגיגה פ"ב ה"ה) "אבל אין יוצאין ידי חובתן לא בעופות ולא במנות, שאינן בשר הממטח"[[]^{28]}.

תשובה ל"כתב חידה"

מי אני: יעקב אבינו'.

דמות הקשורה: רש"י כ"ו ה', 'ארמי אבד אבי. מזכיר חסדי המקום, ארמי אבד אבי, לבן ביקש לעקור אז הכל שדרף אחר יעקב, ובשביל שחשב לעשות, חשב לו המקום כאילו עשה, שאומות העולם חושב להם הקב"ה מחשבה [עקש] כמעשה".

כל ימי בתורה שקטתי – שיעקב עסק כל ימיו בתורה.

שיעקב עסק בתורה בכל ימיו, כן איתא במדרש, 'ללמדך, שבכל מקום שהיה יעקב וישב, היה עוסק בתורה, כשם שהיו אבותיו'. בר"ר צ"ה ג'. ושהיה כן בכל ימיו, כן איתא להדיא בילקוט תולדות כ", ויגדלו הנערים, יעקב הלך בדרך חיים, שהיה הוא אהלים ועוסק בתורה כל ימיו'.

ויותר מבני שנים אהרתי – שזכה יעקב לחיות מאה ארבעים ושבע שנה, שהם יותר משנותיהם של כל אחד מבניו.

שיעקב זכה לחיות מאה ארבעים שנה, מפורש בקרא (בראשית מ"ז כ"ח), 'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה'.

ומינו שנים אלו, הם יותר משנותיהם של בניו, שלא היה אחד בהם שהגיע לשנים אלו, כדאיתא במדרש שנינות חיי בניו, שראובן חי במאה עשרים וחמש שנה, שמעון מאה וארבעים, לוי מאה שלושים ושבע, יהודה מאה וחמש עשרה, יששכר מאה עשרים וששים, זבולון מאה

ועשר, רך מאה עשרים וחמש, נפתלי מאה שלושים ושלוש, גד מאה עשרים וחמש, אשר מאה ועשר, יוסף מאה ועשר, בנימין מאה וחמש עשרה. ע"פ ליקוט שמות קט"ב [מתוכם שנים מפורשים בקרא, ויוסף – בראשית נ' כ"ו, ולוי – שמות ו' ס"ז].

וישך בילקוט לפנינו שראובן לא מאה חמשים וחמש שנה, כבר הקשה ע"כ בית רענן מהא דאמרין לעיל שאין לך שבטשים שהארץ ימים יותר מלוי, והרי לפי"ה ראובן האריך יותר, שלו חי רק מאה שלושים ושבע, ובע"כ שצ"ל מאה עשרים וחמש.

המשנאות אמי, חמותי נהיתה – שאותה אשה שהיתה משנאותיה של

רבקה, אם יעקב, שהיא אשת לבן אחיה, לבסוף נהיתה חמותו של יעקב.

שיעקב היה בנה של רבקה, מפורש בקרא (בראשית כ"ה כ"א – כ"ו, ושבו שם כ"ח ה').

ורבקה היתה אחות לבן, כמפורש בקרא (שם כ"ד כ"ט), "ולרבקה אח ושמו לבן...".

שאשת לבן היתה שונאתה של רבקה, כדון כל 'בת חמותה' שונאת את 'כלת אמה', וכמפורש במשנה ביבמות ק"ז א', וכפרש"י שם ע"פ דברי הגמ', 'וכן כל חמותה אומרת זו תירש כל העל אבי ואמי ואני אדחה', וכפי שבכר כתב שלמה (משל"ט), 'במיים אמר לפנים כן לב האדם לאדם', כך גם אשת האח שונאת את אחות בעלה, וכדעת רבנן שם.

ולבסוף אותה אשה, אשת לבן, אם רחל ולאה, נהיתה לחמותו של יעקב, כשנשא את שתי בנותיה לנשים, וכלהן.

ובענין מה היה שמה של אשת לבן, כבר שנים שאנו מחפשים אחריה, ועדין לא מצאנו, ואדרבה, היועד את שמה, נודה לו אם יודיענו, להגדיל תורה ולהאדירה.

שנים רבות לאחר מיתתה – שאותה אשה נהיתה חמותו של יעקב, שנים רבות לאחר מותה.

שאותה האשה, אם לאה ורחל, נהיתה לחמותה של יעקב, בעת נישואי יעקב עם לאה ורחל בנותיה, והיה זה לכל הפחות שבע שנים וחדוש לאחר מיתתה להלכה'.

שכאשר יעקב ברח לחרן ופגש את רחל ע"י הברא, וסיפר לה מי הוא, כותבת התורה (בראשית ל"ט י"ב), "ותרץ ותגד לאביה". ולקשה אימר מדוע הלכה רחל וסיפרה לאביה, הרי אין דרכה של בת לילך ולספר לאביה אלא לאמה, וכמו שמצינו אצל רבקה שלאחר שאליעזר הביא לה את התנשטיים (שם כ"ד כ"ח) "ותרץ הנערה ותגד לבית אמה", ולכשון המדרש שם, "שאין הבת מגדת אלא לאמה".

וע"י תענית ט"ז א' בעובדא דיננה ובמ"ב סוסי"ה תר"ה, בטעם זריקת בני מעיים לעופות, שהיה מעורר רוח רחמי שמים, וע"י ב"מ פ"ה א', וראה בכף החיים סי' תר"ה סקל"ד בשם הרוח חיים), ובלא"ה ע"י פי' דר"ק יואל ב' ט"ז.

וכנראה זה כונת התיב חיים (לבעל קרבן נתנאל) בהג' למג"א שם, שכתב מ"מ נראה לברך המקשה לילך מטעמי' דר' דוסתאי פ"ז דב"ק דף פ"ג א', דשם איתא "דריש ר' דוסתאי דמן כיר, ובנתח אימר שובה ה' רבבות אלפי ישראל (במדבר י"ג), ללמדך שאין שיכנה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות, הרי שהיו ישראל שני אלפים ושני רבבות חסר אחד (הג' הב"ח), והיתה אשה מעוברת ביניהם וראוי להשלים, ונבח בה כלב והפילה, נמצא זה גורם לשיכנה שתתלק מישראל".

וברש"י סנהדרין פ"ב ב', דעובר דמעי' אמו לאו נפש מיקרי, ומצד הפמ"ג במשנה"ל, אשר יש לה להסתפק רבנא חילול שבת עבדו, ע"ש, והעיר עליו ברש"ת מחנה חיים או"ח ח"ג סי' מ"ז, דברש"י יומא פ"ב א', ולגבי עוברת שהריחה, כתב "העובר מריח ריח הנבטיל והוא מתנאה, והוא שפירא הריח, ואכלת שניהם מסוכנים", הרי שחשיב גם להולד שביבת היתר ההצלה.

ומזכירם שם להעיר מהגמ"ד ב"ק ה"ל, דמבואר דחשיב נפש, ע"ש, איברא דדבריי צ"ע אדרבה לשתן הגמ' "ורואי" להשלים", משמע דוקא כשיוולד, ומבואר כרש"י דסנהדרין, ולקמ"ו. וצ"ע.

19. במדרש הגדול ר"פ וילך, ע"ה פינה (ה' א'), "ואני לא אחוס על ניוה מעיר הגדולה, אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבוא חילול שבת לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רבה", מבאר המדרש, "אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו, אלו הקטנים שלא טעמו טעם חטא מיימהם, ובהמה רבה, והוא הגדולים שטעמו טעם חטא נטעם בכמהה" (ע"י שבת קנ"א ב', ויבון עפ"י שבת קמ"ו א' דעכ"ס לא פסקה וזהמתן, וע"י חולין ה' א', ובפענת רזא עה"ת, נח פ"ט, וברוא דמאיר שם אות פ"ג-פ"ד).

20. ראה פרש"י במדבר (ג' ט"ו). אכן כאן מיירי במנןן השייכים במצות.

21. צלע"ש סי' תר"ה, מבואר דאפי' לע עובר עושין מנהג הפכרות, אכן יעוי' באלף המגן על המט"א שם, דאין בענין זה כפרת עון, רק מענין 'נתתי ככר מצרים', (משמעם עוד עובר נקרא נפש, וע"י לעיל בהערה 18 שם בנדב"ז, וע"ע מש"כ בעזרי"ה בגליון ג' הערה 14). ועמש"כ הגרי' עמדון זצ"ל, בסיזורו, בסדר כפרות, שייסבב קודם לעצמו כדי שיבוא צדאי וכפר על החייב, כדאי' בשבועות ז"ד א', אמנם ל"ה האלף המגן הולך בלכא' אינו שייך, כי אין ענינו מחילת עונות ששייך לכזאי וחייב (ועמש"כ בעזרי"ה בגליון ל"ו בתשו' למעשה", ו"ל). וכע"י מעיר בש"ת בית אבי"ח סי' מ"ג, וז"ה סי' ל"ד.

22. במס' סופרים סי' ה', "חף למה בא, כדי ליתן שכר למביאייה", וכתב בנחלת יעקב "אלע"ג דקטנים לאו בני שער ועונש ניהו, מ"מ ע"כ יכנס ידאם לבלבבם בגדולתם, ועי"ל יקבלו שכר".

אולם כשהא חכמים להאגון החיד"ו, בתוספותיו, כתב, "ולי הדל נואה, דיש להם איזה שכר במה שעושים בקטנותם, כן משמע סנהדרין", היינו דבמ"ג דסנהדרין ה"ל, משמע דהוא כבר בן עולה" מעת ביאתו, שמא אז הוא כבר מסוגל להיות מבשר במעשים טובים.

23. ל"מ בפרה"מ לרמב"ם וכן בהל' בכורים (פ"ג ה"ט), וע"י בח"א מהרש"א שפי' הענין משום שישראל נמשל לינהו ונקרא ראשית כמו הבכורים וכו', וע"י ה"רש סיירילואי שכתב שהיו באים בדין עולת ראי'ה, אלא שאגב אורחה היו מעטרים בהם את הסלים.

24. כ"ה לפ"ה הרמב"ם שם, אולם דעת הראב"ד ה"ו והרא"ש שם וכ"ס הר"ע, שכונת המנשה "ומה שבידה" היינו הבכורים שבידם, וע"י בכס"מ ורדב"ז ומהרי"ו קורקוס ומרכ"מ שתמכו בדברי הרמב"ם בזה. וליקבע בזה דיון חולין בעזרה, שבדמלא אותם שתלו בסלים ניהא, שהוקצו על מותן, ועוד שהיו לעיטור הבכורים, לכאול' לא היו חולין בעזרה, וע"י בזה במג"ח מצוה צ"א, אבל מה שבידיהם שהיו דורון בעלמא לכהנים, לכא"י הוה חולין בעזרה, וע"י מה שהביא בכחמת שלמה עשרים ה"ש כראיה, דמה שבידי היו פסולים להקרבה שהיו

ומכך קופ"ה זו ביאר המדרש, שבאותה שעה לא היה לה אם, שכבר

מתה. ע"פ ב"ר ז' ט"ז, ו' וס', "ומה שמה על ההודש, שבאותה שעה לא היה לה אם, שכבר ומאותה הזמן שיעקב בא חרנה, ועד עת נישואי יעקב עם רחל, עברו לכז"פ שבע עשר חודש ושבו. שבחתילה עבד יעקב את לבן חודש ימים (שם ל"כ ט"ז), ועוד שבע עשר הראשונות שעבד עבור רחל עד נישואי עם לאה (שם שם ח"ח), ושבו ע אר"כ נשא את רחל (שם שם ל"ח וע"פ פרש"י), נמצא שמימית חמותו ועד נישואים עם רחל, עברו לכז"פ שבע שנים חודש ושבו ע ימים [והוא בכלל שנים רבות, דמיעוט רבים שנים].

בזכות אמי הסגפן ניצל – שבזכותו של יעקב ניצל אברהם זקנו שהיה

סגפן, מבכשן האם. שאברהם היה זקנו של יעקב, מפורש בקרא (בראשית כ"ה י"ט – כ"ו). ואברהם היה סגפן, כפי שדרשו חז"ל, "צרוור המור דודי לי, מהו צרוור המור, ר' עזריה בשם ר' יהודה פתר קרייה באברהם אבינו... ומה המור הזה כל מי שילקטו יזיו מתמרמרות, כך אברהם ממרר עצמו ומסגף עצמו ביסורים", ע"פ שטי"ר א' י"ג א', ג' ה']. ב'.

ובזכותו של יעקב נצל אברהם זקנו, בשבעה זקנו, וכפי שחז"ל ד"ו לשרף, וצפה הקב"ה שיעקב עתיד לעמוד מנון, אמר כדאי הוא אברהם להנצל בזכותו של יעקב...". ב"ר ס"ב ב', ויקר' ל"ו ד' ומגדריהם אחריה איתא באופן דומה, "כיצד אברהם נתעטר בזכות יעקב, כשהשליך אותו נמרוד לתוך הכבשן, יוד הקב"ה להצילו, אמרו מלאכי השתר, דבשע"י, לזה אתה מציל, כמה רשעים עתידין לעמד מנון, אמר לחן הקב"ה, בשביל יעקב בןו שעתידי לעמוד מנון אני מצילו...". תנחומא תולדות ד'.

וצערו מבניו עלי הוטל – וכל צערו הרב מבניו שנגזר על אברהם זקנו של יעקב, הוטל על יעקב.

שצערו הרב מבניו שנגזר על אברהם, שהרי הקב"ה הביטוי לאברהם (בראשית כ"ד א'), "והרבינו את זרעך ככוכבי השמים", והיה עליו לגדל בנים רבים לקיום הברכה וההנחחה.

וכל צערו זה על אברהם, הוטל על יעקב כנדו, וכפי שחז"ל דרשו את הפסוק ביעיבה (כ"ט א'), "לכן לא אמר ה' אל בני יעקב אשר פדה את אברהם...", שהיכן מצינו שיעקב פדה את אברהם, אלא אמר רב יהודה, שפדאו מצער גידול בניו...". סנהדרין י"ט ב' עפ"י רש"י שם.

ואכן, ליעקב היה צער גידול בניו בשפט, וכדאיתא בשבת פ"ט ב', שיעקב נמנה כזה שהיה לו 'צער גידול בניו', וכן מה שהיה לו צרת דינה צרת יוסף ואלו שמעון וצרת בנימין. וע"ע תנח' ויגש ט'. וע"ע בב"ר פ"ד ב' הובא ברש"י שם פ"ז א' בקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, שרוב ימיו היה בצער גידול בניו.

[[]^{דרוש וכו'.}

וע"י תורתא"י (יכין ל"ג) שהעיר מזה וכתב דמטעם אז נראה כהראב"ד וסיעתו, שלא היה בידיה כלום והכוונה על הבכורים. ואכן בהלכתא גבירתא שם כתב להדיא שאותם שבידיהם כבר נתנום לכהנים חוץ לעזרה.

ואמנם שיטת התוס' (חולין ק"ל ב' ווב"ב פ"א ב' ועוד) דאף דחולין בעזרה הוה איסור תורה, אך מאיך ק"ל שאין דין חולין בעזרה אלא כשעושה בו מעשה הקרובה או תנופה וכויוצ"ב, אבל בהנכסה גרידא אין איסור עי"ש, וכ"נ דעת הר"ן ורשב"א ות' הרא"ש שם, ולפ"י ניהא.

וע"י מה שכתבו התוס' בחולין שם לענין הגהולות, דאפשר שבאו נדבה, ומשמע שדבריהם רק על העופות שבסלים, שכן מה שבידיהם אם היו מביאים נדבה, לא היו יכולים להכניסם לאוכלם, וא"כ כנראה שעתים כדעת הראב"ד ה"ל, שבאמת לא היו בידיהם עופות, רק מה שבסלים, ואלו בלא"ה לא הוו חולין בעזרה, כיון שהיו באים נדבה לעולה.

ואלו כלש' התרומ"ם (שיחטה פ"ב ה"ג) "משמע דס"ל דאף הכנסה חלילה בסתם אסור (וע"י ברש"י ב"ב ח"א שם), אך מאיך ס"ל שם דחורה בעזרה הוא מדרבנן, וא"כ שמא כל שהוא לעיטור בכורים או משום שפחת הבכורים, כהני גהולות, לא כה"ג לא הקפידו חכמים, א"נ שהגהולות שבידיהם נתנו להכניס חוץ לעזרה וכו"ל.

25. וכע"ז הלשון ברמב"ם שם, אלא שהריבנו בחיי הוסיף האסמכתא שהוא מטעם שמחה שיש בבשר, וע"י במג"ח (שם) שכתב ל"כ שטעם הדבר מטעם 'מנהג לשמחה'.

26. ע"י בספר תורת חיים בפרשתינו (ביאורים על הרבינו בחיי, לרבי חיים הכהן סטרופיל, ליוורנו תרנ"ה), וע"י גם ב'מנחת פתים' להגר"מ אריק זצ"ל (חלק אה"ק בקנטרס חידות"ת עמ' ג"ג) שתמה כן ולא תירץ [וייש"כ להר" ש. כהן שליט"א שציין לזה].

27. וע"י בזה בעיריך (נ"א א') דשמחה דגבי בכורים "טוב אקרי טוב לב"י באקרי' א"ו.

28. ובתורת חיים שם כתב דמוכרח שט"ס הוא, ודברי הרבינו בחיי על שייכי הל'ן בדבריו, ש מנהג ז' דברים שחייבי המביא בכורים, וציין לכל אחד הראים מקרא שדייק ביה, ולענין קרבן שלמים לא ציין הפסוק, וע"כ דהך קרא ד'ושמחת בכל הטוב' ואין שמחה אלא בבשר, בקרבן השלמים אפי', ולא בעופות שהביאו.

29. בשביל להפסידם הקדמונים מופיע כלפנינו, וא"כ הוא יותר דחוק להעמידנו בט"ס.

ואולם אכתי צ"ב, א"כ מה טעם הביאו לכהנים רק תורים ובני יונה ולא בהמה דמשמח טובא, ואפשר לפי מש"כ במג"ח ה"ל שהוא רק 'מנהג לשמחה', הלכך דבבר מועט בעלמא סגי.

וע"י עוד ביקרני ראם' לרא"מ רבינוביץ, ע"ק מס' וביטל תורה החדש' עה"ת, עמ' רל"ד.

הוספה ל'תשובה לכתב חידה' משבוע שעבר.

מה שכתבנו בשבוע שעבר, על צדקותו של לוט, העירונו שיש בזה מחלוקת אחורונים גדולה, ונפק"מ להלכה בכונות ברכה, ותישח"ל לרב י.מ.א. ולרב שמעון יעקב קוק, ששלחו לנו מ"מ א"ה.

דהנה איתא בברכות ל"ד ב', 'תני, על לוט ועל אשתו מברכים שתים, על אשתו ואומר בדין אחיה, ועל לוט אומר בדין זוכר את צדיקים...'. ולפי שכן בטור או"ח ר"ח פ"ח שרי"ע ס"ח.

ונחלקו הפוסקים על מי חולך ברכת 'זוכר הצדיקים', האם על אברהם או על לוט, ונפק"מ בכונה, דעת הלבוש, שהולך על לוט, שהיה צדיק, ואילו ר"ח זונק על כך, היתכן לומר שהיה לוט צדיק, שהרי רש"י מפרש בכמה מקומות שרשע היה, אלא כונת הברכה על אברהם, שהיה צדיק, ובזכותו ניצל לוט.

מיהו, מדיק, ובזכותו, שניתן ברוחך ליישב את דברי הלבוש, שלוט היה צדיק יותר מאשתו, עיי"ש.

ולמעשה פוסק המשנ"ב כא"ר, שלוט היה רשע, ולכך כונת הברכה היא על אברהם.

סיפור ושאלה ביציתו

אזכור אהבני המשפחה אויז הפדלה עם פרש"ל

ב'מוצאי' מנוחה קדמון תחילה, קולות המתפללים הרבים שבאו לבקש שיוצא ממחלה תהדודי עדי למרחוק, גם גויי הארץ שכני בית הכנסת ידעו ש'ראש השנה' קורב רבא, הדגים הרבים באגם המקומי יערו מאימת הדין, וכולם היו עסוקים בהכנות האחרונות לשנה החדשה הבאה עלינו לטובה, בקבלת לא, להבא, ובתקווה העבר.

באמצע ה'סליחות', שהחזון זקן במלא גורנו, 'יעיבור ה' על פניו ויקרא', החלו פמנוני ה'טומאה' הסמוכה השמיעי את קולם, שתיים עשרה הצוללים צורמיים שהתערבו בקולות הוועיקים "ג' מודות של רחמים", כאשר היהודים מוסיפים תחינה בליבם שיכו, ש'כל הרשעה כולה כעשן תכלה', במהרה בימינו, כאשר 'תעביר ממשלת זדון מן הארץ'.

עומדת נשמתו האומללה ומבקשת רחמים. והנה, נזכר 'ר' שמעון ב'יודי הגדול של ר' ניסים', שבו נאמר, שמנהגה בית דין של הקה"ה, "לא כמנהג בתי דינים של בני אדם, כי מדת בני אדם, כשנאו תובע את חברו בממון אל בית דין את השופט, אם יכפר וינצל מן הממון, ואם יודע מחתיכי ליתן, ובית דין זקק הצדק אל כן הוא, אלא אם יכפר אדם, או לו ואוי לפניו, ואם מודה ועורב, אתה מחממה".

מיד הלך 'ר' שמעון בקול עקיק קשה ממה, "אוי ווי לי לפני, בשמתי בבתי גולת...", אך 'בית הדין' לא קיבל את וודויו, ו'שנאלי' אל אלקה, איחרת! מודה ועורב שמרמחה הוא רק בחיים, אתה כבר מת! איחרת את המועד".

שוב הלך 'ר' שמעון לבכות בפני ב"ד של מעלה, "אני מודה ומתחרט, תנו לי אפשרות לשוב לעולם, להתחרט על מעללי, להודות באשמתי, לתקן את אשר לקלקלתי". באותו הרגע התנפלו עליו השוטרים בעקבות רמות ומכונות וחבולות עד זוב דם, כאשר הם אומרים את דברי שכבר אין צורך בחקירתו, הוא כבר הודה על הכל בוידויו שמעונו, על שגנב וקיבל, ורואי וכוונתו על גנבתו שגנב הערב, ועל הקלקול הרב שגנרג מנביחיה ה'טומאה'.

'ר' שמעון שהיה כולו ב'עולמות העליונים', ברגע הראשון חשב שנגמר דינו לשבט ולגהנום, וכעת השוטרים שהתנפלו עליו והפליאו בו את מכותיהם, הם 'מלאכי החבלה' המתנפלים עליו לקרועו לגזרים על כל אשר לקלקל ועוות.

השוטרים שהדליקו את פסגי הנפט שהביאו עמם, נדהמו לראות את כל גבדיו וטוביהם השולשית שלמרמולתו, הבינו אל נכון, שרואי שהוא הגנב שברח למקום סתר זה, ומפחדו שיתפס על ידי המשטרה, רעד עד כדי הועה ומרבת כל כך, וכנראה 'מנהגם של היהודים להתודות על פעשיהם בבית הכנסת לאורך שנים', וביבות 'מנהג' זה הפסחיה.

המכות והצעקות המרובות החזירו את 'ר' שמעון 'לעולם הזה', והנה הוא רואה שבית דין של מעלה נתן לו אפשרות לחזור לעולם לתקן את אשר לקלקל, ולשוב בתשובה לטימה, ליבו החל להתרונן מרוב שמחה, יש רפואה למכתי, בחסד ה' עלי שבתי לתקן, והחל לשמוח ולקרוד.

השוטרים שהובילוהו לתחת המשטרה השבו שדעתו נטרפה עליו, בתחילה בכך הרע רעד עד לבל גופו בהזעה מוגברת, מפחדו שנתפסם אותו, וכעת שהוא בידינו, מוכה וחבול בכל גופו, וכבר לא ימלט מעונשו, הוא שש ורוקד ושמה.

'ר' שמעון הושלך לאחד המתאים המצוינים בתחת המשטרה, כאשר דינו ורגליו מאוזקים, גופו כואב כולו מחמת המכות, וליבו מתרונן משמחה, שזיכהו ה' באפשרות לשוב בתשובה לטימה על כל אשר חטא לקלקל. עם שחר, כשנא בשמ לבית הכנסת לפתוח מצאו פרוץ, לבש מיד השמש מה עלה בגורלם של 'ספרי הקודש', מה עללו אותם פורצים, אך הוא לא מצא מואמה, מלבד באחת מחשבות בית הכנסת, שראה ספסל מטול על צידו ולידו נתמך.

הרב שהגיע למקום בדק את הדם והבחיין, שהוא דם של אדם, ומיד חשש לפעילת ה' יודע, עם השמש מהירו לנקות את כל כמתי הדם, לסדר את המקום על מכתנתו, בלא להשאיר שריד למח שהיה, ומיד כסימום של השיעור שלאחר התפילה, פנו ראשי הקהל לקצין העיר, שיבדוק את הפריצה לבית הכנסת.

כששמעו קצין העיר את תולדותיו, סיפר להם את שאירע לילה אמש, הפריצה שהיתה בטומאה, ועל ה'גנב' שנתפס בתוככי בית הכנסת הנועל, כשהוא מודה ברה מלא על כל מעשיו, בקול גדול, עד של שנארה עבודה רבה לשוטרים, אלא לעוצרו ולהביאו למעצרו עד עלת משפט.

כששמעו ראשי הקהל את הדברים, נחרדו מפחד הדבר, מי יודע איזה אסונות יוכלו ליפול על היהודים ממעלה נוראה זו, ובמיוחד כשנודע להם ש'ר' שמעון המתידי הוא האגס, שחש על גופו פניו.

עוד הם מדברים, ושלושה שוטרים נכנסים מהרה לחדרו של המפקד, ובפניהם סיפור נורא, באחד הבקשות הלדות שעל שפת האגס, החלה תיגרה בין ניקוליי סרגיי ודימיטרי מדב, שני גנבים ידועים, ובמהלך התיגרה ביניהם, קם ניקוליי על דימיטרי, זרק עליו אבן גדולה והשליך את גופתו אל האגס.

מיד כשהוועיקו, מספרים השלושה, שהיירו למקום ותפסנו את ניקוליי, שהיה שתוי ומתנדנד, ותוך כדי מעצרו פלט לנו, שדימיטרי ההרוג רצה לקחת לעצמו את הצלם הענק המוזהב, בלא לתת לו חלק.

החלנו לדובב, והנה הוא מספר על מנהגם מימים ימימה, שבכל פעם אחרי שגנבו, הלכו לכומר והתוודו לפניו על גניבתם, ובעד סכום פעוט של פחות משעתיים מהגניבה, היה הכומר מוחל להם על כל עוונותיהם. וכאשר היו פורצים לה'טומאה', הוסיף ויפ' לנו, שבשילב זה היו ב' כמרים בעיר, אם גנבו ב'טומאתו' של האחד, הלכו והתוודו אצל השני, ואם גנבו אצל השני, התוודו אצל הראשון.

הלילה הם פרצו ל'טומאה' הגדולה בעיר, והליצוהו לעקור את ה'גילול' הגדול והמוזהב המונח במרכזו, ועליו היתה המריבה, עד כדי שפיכות דמים.

מיהנו לביתו של דימיטרי הנרצח, ואכן מצאנו שם חלקי 'שתי וערב' ענק מוזהב, ששברוהו לכמה חתיכות, ומלבד זאת, עוד כמה תשמישי ע"ז שונים ומשונים, מזהב סכף ושאר מינים.

לשמע הדברים פנה קצין העיר אל ראשי הקהל, שעדיין עמדו על מקומם בחיל ורעדה מפני הבאות, ואמר להם שלארשונה בתפקידו קצין העיר זה ארבעים שנה, אימרו מקרה כזה, ששני אנשים מורדים מיימתם, ללא

השאלה היא: מנין בפרשתינו עפרש"י ניתן להביא ראה שלכאורה רצוי לר' שמעון לקבל את ההצעה?

תשובה ל"סיפור ושאלה ביציתו" משבוע שעבר:

בתשובה לשאלה, מנין בפרשתינו עפרש"י מנין מדוע ככה הגאון רבי אברהם יעקב (זיידל) אפשיטין זצ"ל, כאשר שמע שמורו רובו הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל התבטא עליו, שהוא עזר את המלחמה הנוראה בשבועיים. הגאון זצ"ל ככה, היות שאם הוא גדול כל כך, וראי שהוא מחוייב להשתדל לעשות עזר הרבה, בהתאם למחוייביו העצומים, וזאת מדבר רש"י כ"ט ו', עה"פ, "ובנאו אל המוקם הוה ויצא סיוח מלך חשבון ועוג מלך בשנן לקראתו למלחמה ונכנס", וביאר רש"י, "ובנאו אל המוקם הוה... לא נתן לו לבס לב לדעת, שאין אדם עומד על ראשי וכתמתו משנתנו, עד ארבעים שנה, ולפיכך לא הקפיד עליהם המקום עד היום הזה, אבל מכאן ואילך יקפיד, ולפיכך ושמתם...". מנאר דברי רש"י, שכאשר אדם מנע מצב שהוא יודע שהוא מסוגל ליות, מכאן ואילך ה' יקפיד עליו אם לא ינהג בהתאם, לכך ככה הגאון זצ"ל, למרות שעד אותה שעה עמל ועגע והרבה פעלים לעבודתו, בכל זאת, כעת שהוא יודע שדרגתו יותר ממה שחשב, ואיש עליו לעשות עוד ועוד.

תשובות לשאלות המתפרסמות בעלון זה, ראי שלחון בכתב ברור וקריא, בצירוף שם וטלפון עד ליום ה' - אצל גדליה בשעה 23.00 בלבד לפקס' 9741115 - 972-8+ (24 שעות) או לפקס' 1-732-3634947 או למייל yaepstein@aol.com עד יום ה' - ערה"ש בלבד.

הפרסום לשבוע זה: "שער החלן של הרמב"ם", ב"כ, הוצאה חדשה. **עוד ארבעה זוכים מספים,** כל אחד ב"כמוצא שלל רב - ימים נראים". **הפרס לשבוע זה על "סיפור ושאלה ביציתו": שני זוכים,** כל אחד בספר "דוק שנה בורה עם פאר הלכה", הילכות אביעבת המינים. **העגרות,** הארות ותובנות וכל עניני העלון, יש לפנות לפקס' ה"ג"ל לתרומות, הנצחות והפצה ניתן לפנות למערכת

שמות הזוכים לשבוע שבוע: **הרבנים הבה"ח** **סרגין פ.** - קרית ספר - מועדים וזמנים, ג"כ. **שפירא יא.** - מודיעין עילית - מור וקציעה השלם. **חדד מ.** - בני ברק - מור וקציעה השלם. **דח ה.** - מודיעין עילית - מור וקציעה השלם. **שקלים מ.** - בני ברק - דרך השם לרמח"ל. **דין מ.** - מודיעין עילית - דרך השם לרמח"ל. **הודעה ושלחה לזוכים.**

תקופת נסיון, ניתן לקבל כל שבוע את העלון בפקס או באימייל (ללא תשלום). המעוניינים לקבלו, ישלחו את שמם וכתובתם בכתב ברור, ותפוסת מ"ט טלפון לביטויים, לפקס המערכת או למייל: yaepstein@aol.com